

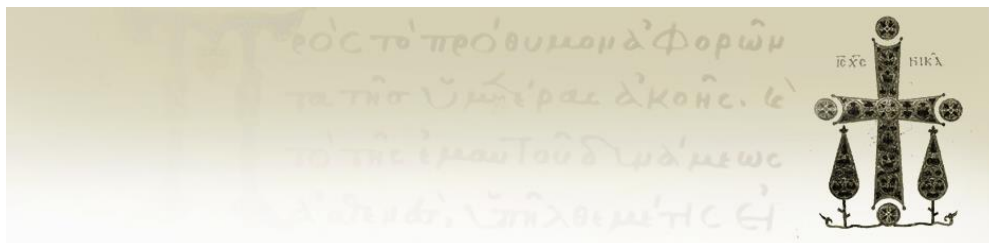
Slovo ke svátku „Proměnění Páně“

**Podle díla (†) archim. Georgia
Grigoriatského**

**V Bohu zesnulého igumena Posvátného monastýru
sv. Řehoře na Svaté Hoře Athos**

Monastýr sv. Řehoře na Svaté Hoře Athos

Na každého, který se v těchto dnech přibližuje ke svátku Proměnění Páně, musí, chtě nechtě, učinit velký dojem zejména ta skutečnost, že k tomuto slavnému dni se pojí zvláštní a zcela neopakovatelná zkušenost naší svaté Církve, která je vyjádřena bohohlasnými zpěvy posvátných textů a mystickou teologií svatých Otců, jakož i duchovním přínosem pravoslavného mnišství.

Starec Georgios Grigoriatský pronesl bezpočet homilií při příležitosti tohoto svátku během svého dlouhého, čtyřicetiletého igumenství v monastýru sv. Řehoře na Sv. Hoře Athos.

V těchto svých kázáních vždy zdůrazňoval několik dimenzí tohoto svátku, přičemž jako hlavní z nich vyzdvihoval tu „christologickou“. „Dnešní svátek,“ jak v roce 1981 napsal, „má charakter christologický, neboť nám ukazuje, kdo je pokorný Ježíš – jako člověk.“¹

Starec Georgios vzápětí dodává a doplňuje, že ve svátku Proměnění přicházíme i k poznání druhé přirozenosti našeho Spasitele, a sice: té božské. „(Svátek...) nám odhaluje také Jeho božství, Jeho předvěčnou existenci, „slávu, kterou měl od Otce ještě před tím, než byl (stvořen) svět“².

Kromě lidského a božského rozměru má svátek Proměnění také svůj význam „antropologický“, „neboť poukazuje na to, k dosažení jaké *slávy* je povolán člověk, věřící, křesťan, to znamená, aby se účastnil Boží blahodati a slávy vtěleného Boha“.

Nezapomeňme ani na rozměr „eklesiologický“, neméně významný, jímž se zaštiťuje dnešní svátek. „Neboť ukazuje Krista působícího v Církvi. Vždyť Kristus neexistuje mimo Církev, nenabízí se (lidem) mimo Církev. Člověk se nemůže sjednotit s Kristem mimo Církev.“ „Dnes je,“ jak praví starec Georgios, „Církev Starého a Nového zákona přítomna, sjednocena kolem Něho, Jenž jest středobodem Starého a Nového zákona, kolem bohočlověka Krista.“

A to přitom není ještě konečný výčet podivuhodných vlastností, jež objevujeme na příkladu těchto vsutku nadpřirozených událostí dnešního svátku.

¹ viz Jn 9,11: „On odpověděl a řekl: „**Člověk jménem Ježíš** udělal bláto a pomazal mé oči a řekl mi: 'Jdi k rybníku Siloe a umyj se.' Když jsem tedy odešel a umyl se, prohlédl jsem.“

² Jn 17,5: „A teď oslav ty mne, Otče, sám u sebe tou slávou, kterou jsem měl u tebe **předtím, než byl svět.**“

Dalším poznatkem a indicií je charakter „eschatologický“.

Starec Georgios naznačuje, že díky tomuto svátku pozorujeme, byť jen pod závojem tajemství a záhady, stále jen ve stínu (nadcházejících událostí), především ty skutečnosti, které budou plně zjeveny ve vší své jasnosti a září při příchodu Nebeského království.

„To, co za chvíli spatří Kristovi učedníci, a co bylo výjimkou, jedním okamžikem v jejich životě, kdy se obraceli k Pánu, to se jednou stane jediným a stálým stavem všech, kteří byli zbožštěni v Nebeském království.“

Starec Georgios se na tomto místě zastavuje a dotýká se jedné významné pravdy a učení svaté Pravoslavné církve, která tuto pravdu předává a jako nějakým duchovním pokrmem jí sytí své věrné členy... Jde o nadčasový charakter našeho křesťanského života, kdy již nyní, v tomto životě, přichází závdavek, příslib a první zkušenosti života budoucího.

Poslechněme si, co k této teologické zkušenosti říká starec Georgios:

„Dnešní den má ještě jeden velký význam, neboť tato eschatologická skutečnost, skutečnost budoucího věku, požitek (zření) Boží slávy, blaženost Nebeského království, nestvořeného Světla Svaté Trojice, není pouze něčím, v co křesťané doufají jako něco, co zakusí v budoucím věku, ale jde o něco, co již přišlo do tohoto světa, do rozměrů tohoto pomíjivého světa.“

A proč se tak děje?

Protože Bůh otevírá všem zápasícím křesťanům, kteří jsou očištěni od vášní, těm, kteří se modlí, všem těm otevírá postupně, krůček po krůčku, jakési okno čili prostor, kde vidí, kde se radují, kde si osvojují a přijímají slávu Nebeského království.

Také proto mohli někteří pravoslavní teologové prohlásit, že skrze božské Proměnění Páně vidíme, že panuje již reálná, uskutečněná eschatologie. Tedy, že skrze přítomnost vešla „věčnost“, přesněji řečeno „eschaton“³.

„Skrze současný stav, v němž žijeme, můžeme zakusit něco ze slávy a blaženosti Nebeského království. A tato zkušenost je již nyní probíhající a realizující se eschatologie, jde o průnik budoucího života do toho současného, o němž Pán řekl: „Pohleďte přece, Boží království je mezi vámi.“⁴

Starec Georgios svědčí o tom, že tato nová realita se stala již skutečností a lze ji zakusit, objevit a dotknout se jí „vírou“ v prostoru naší Pravoslavné církve a zejména v prostředí pravoslavného mnišství.

³ Eschaton (řec. ἔσχατον), řecky doslova „poslední věci“. Teologicky se tímto pojmem míní završení celého stvoření, které zahrnuje i člověka.

⁴ Lk 17,21

„A právě z toho důvodu je třeba vnímat dnešní svátek božského Proměnění Páně jako svátek Církve, svátek Pravoslaví, nehledě na to, že jde, v určitém tajemném smyslu, o svátek mnichů. Vždyť „Táborské světlo“, které ozářilo všechny zbožštěné svaté a mnichy naší Církve, je nejvyšším vrcholem, nejkrajnější touhou, nejvyšší zkušeností našeho sjednocení s Bohem.“

Také na Svaté Hoře Athos, na tomto „Novém Táboru, jak se v minulosti začalo Zahradě Přesvaté Bohorodici říkat, žili mnozí otcové-mniši, kteří získali zkušenost tohoto požehnaného místa, zkušenost nestvořených božských energií, a byli zbožštěni podle Boží blahodati.

Tato vzpomínka na v askezi svůj život proživší a Boží blahodati se naplnivší blahodátne plody Svaté Hory Athos – ctihodné otce – je stále živá a předávaná z pokolení na pokolení těch, kteří sem odešli, aby byli spaseni.

Také dnešní otcové Svatohoroci vzpomínají na všechny místní Boží světce, kteří kdy v minulosti žili na Svaté Hoře, kteří tajemně čili mysticky ve svém srdci uzřeli a v blaženosti přijali Táborské světlo, „které osvětluje každého člověka“. Osvětluje však nejen člověka, který toto Světlo přijal do svého nitra, ale rovněž ty, kteří se přibližují do blízkosti svatých Božích a tímto Světlem zbožštěných lidí.

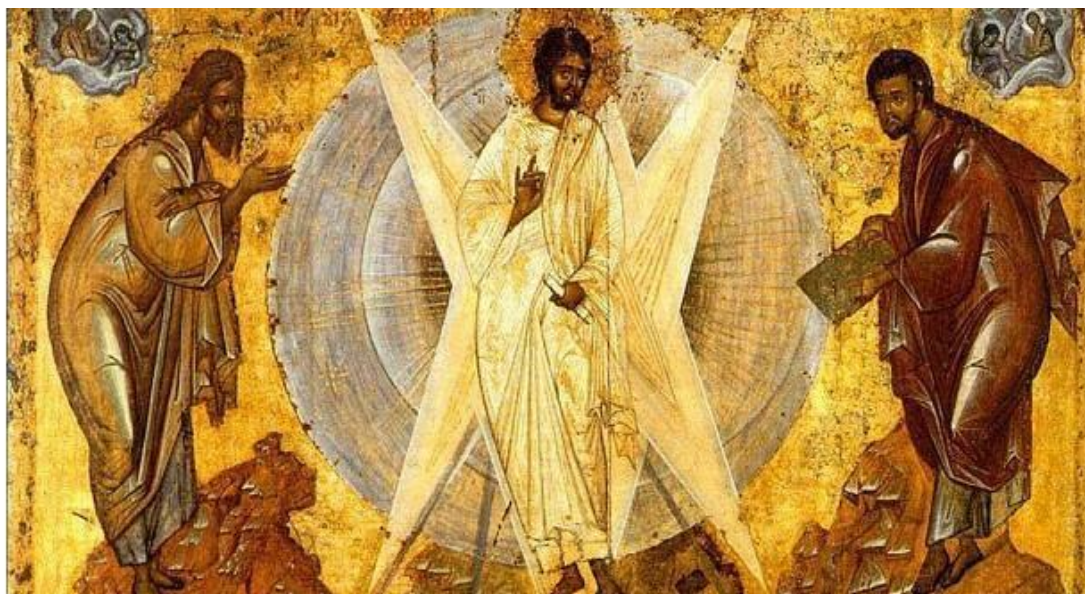
Ctihodný Maxim Kavsovalyvitký

„Mnozí z nich, jak je známe, se radovali a okusili „slávu“ Táborského světla.“

Na příklad: *svatý Maxim Kavsovalyvitký* a mnozí další. Toto Světlo spatřili také mnozí další, aniž by kdy někomu o této zkušenosti něco řekli.

Starec Georgios doplňuje naše poznání základního principu Táborského světla o nový rozměr, když říká:

„To, co má vždy velký význam, a na co musíme dávat velký pozor, je to, co nám naznačuje také pravoslavné ikonopisectví, a sice že Světlo Pánova Proměnění, Božská blahodat, toto nestvořené Světlo, o němž v Duchu Svatém teologizoval svatý Řehoř Palama, není pouhé světlo, které přichází zvenčí, nejde o umělé světlo, a není ani žádným psychologickým projevem, stejně jako není ani svou přirozeností spjaté s myslí (noetické), ale jedná se o Světlo Boží blahodati. A toto Světlo svítí a osvětluje srdce člověka. Díky němu můžeme spatřovat na pravoslavných ikonách, že v nich světlo nepřichází zvenku, ale naopak že vychází zevnitř, od svatých. Na pravoslavných ikonách můžeme dobře pozorovat, že neexistuje žádné ohnisko světla kromě samotných svatých, které by tyto světce osvětlovalo zvenku, ale naopak, toto Světlo vychází přímo od nich, z jejich tváří. A z jejich tváře vychází proto, že vychází z jejich srdce. Neboť svá srdce očistili, jednou provždy je očistili a učinili je nevyčerpatelnou „dílnou“ modlitby, „Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou hříšným“, následkem čehož se jejich srdce stala pramenem Světla, zdrojem posvěcení a pramenem radosti pro člověka.“

Závěrem svého oslavného slova ke svátku Proměnění, jež zaznělo z úst starce Georgia v roce 1981, tedy přibližně po jeho desetiletém pobytu na Svaté Hoře, starec Georgios vybízí všechny přítomné, ale i všechny křesťany žijící ve světě, aby nadále pokračovali s velkou touhou a horlivostí, ale také s láskou, svůj vlastní duchovní zápas, kvůli němuž jsme vystoupali po vzoru apoštolů takto vysoko, až na pomyslnou „Horu Tábor“, Horu Proměnění, Horu nestvořených božských energií, a „očistili svá srdce od vášní, aby se v nich usídlil sám Kristus skrze modlitbu ‘Pane Ježíši Kriste, smiluj se nade mnou hříšným’“.

A pokud to, bratři a sestry v Kristu učiníme, jak nás vybízí starec Georgios spolu s dalšími učiteli, teology, duchovními, se všemi stejně s ním smýšlejícími osobami, nezapomeňme, že se toho máme zhostit se vší důsledností, s vytrvalostí, s velkou touhou. Také to totiž může pomoci k osvojení si ducha svátku Proměnění našeho Pána.

Něco takového po nás žádá zejména náš Pán, který očekává, že s ním na Horu Tábor vyjdeme také my, dnešní křesťané, abychom pochopili hlavní smysl naší víry, který je někdy až příliš zahalen tmou naší nevědomosti a lhostejnosti.

Svátek Proměnění nechť se stane výzvou, zápasem a vytrvalým během za očištění našich srdcí od vášní a sjednocení se s naším Pánem v Duchu Svatém!

Mnohá a blahá léta!

<https://www.youtube.com/watch?v=RvTYCEGKPGA>

<https://www.youtube.com/watch?v=7vKnpTabGxA>

**Svátek Proměnění Páně na Hoře Tábor
6./19.8.**

vybral a přeložil Michal Dvořáček

Hlavní bibliografický pramen:

(+) Αρχιμ. Γεώργιος (Καψάνης), Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος. Εις την Θεϊαν Μεταμόρφωσιν του Σωτήρος (1981). In: Ομιλίες σε ακίνητες Δεσποτικές και Θεομητορικές εορτές Α' (των ετών 1981-1991). Έκδοσις Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 2015, s. 112-117. ISBN: 978-960-7553-34-8.